

С Т А Н О В И Щ Е

от Велислав Заимов

професор доктор по четене на партитури в катедра „Дирижиране” и по композиция в катедра “Композиция” в Теоретико - композиторски и диригентски факултет на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров”, член на научно жури за присъждане на научна и образователна степен „ДОКТОР“ на Денислав Томов

за дисертационния му труд на тема:

**„Българската композиторска школа в НМА „Проф. Панчо Владигеров“
– педагогика и творчество“**

за присъждане на научна и образователна степен „ДОКТОР“

Денислав Томов е роден през 1982 г. в Плевен. Завършил е Средното музикално училище в родния си град през 2000 г, а през 2005 г. - Теоретико-композиторския и диригентски факултет на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров” в София със специалност композиция в класа на проф. Красимир Тасков.

Автор е на симфонични, вокални (солови и хорови) творби, камерно-инструментални произведения за различни състави, клавирни и сценични творби.

Дипломната му работа *Концерт за ударни и симфоничен оркестър* получава награда на конкурса „7/8“ и е изпълнена от Пловдивската филхармония през 2004 г. Негови творби са награждавани на конкурси за композиция, организирани от Националната музикална академия, от Посолството на Р. Австрия по случай 100-годишнината на Елиас Канети, на Конкурса „Музиката и земята“, на конкурси за творби за Софийския духов оркестър и за Камерния ансамбъл „Софийски солисти“. Произведенията му са изпълнявани на различни форуми и някои от тях са записани за Българското национално радио и Българската национална телевизия.

От февруари 2015 до февруари 2018 година е редовен докторант към катедра „Композиция“ на Теоретико-композиторския и диригентски факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“.

Дисертационният труд *„Българската композиторска школа в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – педагогика и творчество“* е построен в девет глави, предшествани от увод и последвани от заключение. Освен тези основни части, трудът съдържа и десет приложения с програми и учебни планове, опис на приносите и на ползваната литература от сто двадесет и две заглавия на български, руски, полски, чешки, немски, английски и френски език.

Първите осем глави следват хронологически процесите на обучението – от първите плахи стъпки при зараждането на идеята за обучение по композиция до сложните процеси, протичащи в специалността композиция от седемдесетте и осемдесетте години на двадесетия век.

Авторът определя етапите, през които преминава преподаването на композиция според промените в системата на самото преподаване. Най-общо тези етапи протичат в следната последователност:

- от 1921 година (годината на основаването на Музикалната академия) до 1933 година. Това е времето на търсене и осмисляне на идеята за изграждането на българска композиторска школа

- от 1933 до 1943 година – начални стъпки на неформално обучение по композиция извън програмата на Академията със студенти, които проявяват интерес и способности да съчиняват музика

- от 1943 до 1947 година, когато се учредява т. нар. Композиторски подотдел към Теоретичния отдел и в който композиция се преподава на принципа на кръжочна система на обучение

- от 1947 до 1950 година – годините на търсене и избор на нова система с преминаването от композиторски отдел към клас по композиция през 1950 година

- десетилетието на петдесетте години на двадесети век, когато се обособява специалност композиция и се учредява катедра по композиция. Въвеждат се и програми на обучението – както за входящия изпит, така и за всеки семестър на курса по композиция

- обучението по композиция през шестдесетте години на миналото столетие, когато се въвежда двустепенното обучение: първи и втори курс – общо обучение по теоретични дисциплини и кандидатстване за специалност след втори курс със срок на обучение още три години. През този период има възможност и за факултативно обучение по композиция за студенти от други специалности

- седемдесетте години на двадесетия век до първите години след 1980 – период, през който в класа по композиция се постъпва направо от първи курс (от 1973 г.) със съответен входящ кандидат-студентски изпит, разширяване на програмите по теоретичните дисциплини и въвеждането на предмета „**Облигатна композиция**“ – за всички специалности в Теоретико-композиторския и диригентски факултет (ново наименование от 1973 г.) извън композицията – дирижиране, теория на музиката, музикознание

Всеки от изброените по-горе седем периода, през които преминава обучението по композиция са характеризирани по различни показатели:

- програми на обучение, включващи изискване за съчиняване на различни музикални форми, изисквания за входящи изпити и годишни изпити по време на курса на обучение
- естетически критерии за композиторското творчество, свързани с традициите на българската композиторска школа, както и с идеологията на времето; цитирани са документи с решения на академичното ръководство в тази насока
- брой на обучавани студенти и изброяване на самите личности, там където са останали сведения за това
- разисквания в катедрени и факултетни съвети и предложения за промени в учебните програми и сроковете на обучение
- привличане на нови преподаватели по композиция с характеристика за творческата и педагогическата им дейност

Обработването на огромния масив информация само по себе си е респектиращо, особено като се има предвид не малкия брой на липсващи документи, понякога за цели десетилетия. Неподредеността на предадената в „Държавен архив“ документация, противоречията в наименованията на отделните академични звена, взетите решения от академичните органи, но впоследствие оставени без изпълнение подвеждат и внасят заблуждения в хода на изследването. Оттам – и твърде много напразни усилия и загуба на време, които докторантът претърпява, за да успее възможно най-правдиво да очертае академичната действителност за период от повече от шестдесет години. Трябва да се подчертае, че той е успял в много висока степен да очертае картината на този период и да стигне до съществени заключения.

Развитието на дисциплината композиция не винаги е вървяло по права и възходяща линия. Затова си има обективни и субективни причини. Описването на явленията от периода на изследването би бил много полезен и за днешното развитие на академичната общност и за процесите на цялостното музикално обучение.

В **Глава девета** са описани и анализирани методите на обучение по композиция на всички преподаватели дисциплината за разглеждания период. Това са професорите Панчо Владигеров, Веселин Стоянов, Марин Големинов, Парашкев Хаджиев, Александър Райчев, Димитър Тъпков, Александър Танев и Пенчо Стоянов.

Принципите на преподаване на всички упоменати професори са описани главно въз основа на свидетелства на техни възпитаници. Единственият жив днес професор Пенчо Стоянов е изложил лично и много подробно своите възгледи по въпроса.

Въпреки оскъдността на достатъчно сведения, всеки един от преподавателите е описан възможно най-подробно – подход към студентите, система на преподаване, естетически и технологични разбирания.

Жалко е наистина, че настоящето изследване се появява едва днес, когато голяма част от композиторското ни минало е потънало в забвение. Все пак в тази глава са извадени факти, които могат да бъдат полезни за днешните поколения. Тук, макар и косвено се засягат и някои съществени въпроси:

- Позовавайки се на творческите нагласи и възгледи за композицията на преподаватели и студенти, дали е възможно всеки студент да попадне при преподавател, при когото бил получил за себе си най-благоприятно творческо развитие?

- Коя система на обучение по композиция е най-правилната и може ли да има една единствена система?

Особено ценни са десетте приложения, съдържащи учебни планове, учебни програми и отчети за времето от 1950 година до 1965. Тези материали, макар и непълни (вероятно не са малко изгубените), онагледяват графично преподаването в Теоретико-композиторския и диригентски факултет в онези времена и биха били особено полезни за днешните студенти и преподаватели.

Настоящият дисертационен труд, хвърля светлина и върху обучението по теоретичните дисциплини за периода от 1921 до началото на осемдесетте години с много от трудностите и колебанията, съпътствали този процес. И това е съвсем закономерно, тъй като композицията включва и обобщава теоретичните дисциплини и те са неразривна част от овладяването на композиционната техника.

От друга страна структурата на Музикалната академия през периода на изследването е такава, че е невъзможно, особено в първите десетилетия, да се разглежда обучението по композиция само по себе си. Нещо повече, за известен период, от 1960 до 1965 година специалността „Композиция“ е част от катедра „Теоретични дисциплини“. Събирайки информация върху темата на изследването си, докторантът ползва архивни единици, отнасящи се до целия Теоретико-композиторски и диригентски факултет, а в началните години – и за цялата Академия, в която все още не са обособени факултети и катедри.

Първоначално академията е основана като продължение на средното музикално училище. В нея няма разделение и групиране на специалностите. Доколкото е възможно, настоящият труд внася яснота и по отношение на структурата на Академията през същия период:

- основаване на висш отдел за обучение след средния - като продължение на средното музикално образование;

- обособяване на отдели и подотдели вътре в Академията;

- оформянето на трите факултета с подразделенията им на катедри.

В архивите няма единство на наименованията, често понятията се бъркат, използват се предходни названия, не се прави разлика между катедра и специалност и т.н.

Превъзможването на всички трудности и препятствия по написването на изследването говори за професионализма на докторанта и за целенасочеността, с която той построява дисертационния си труд.

Познавайки цялостно процеса на работата по доктората и запознавайки се подробно с неговия окончателен вид, бих желал да дам най-висока оценка на автора Денислав Томов като предлагам на почитаемото научно жури да бъде му присъдена научна и образователна степен **ДОКТОР** по направление 8.3. – „Музикално и танцово изкуство“.

София, 06.03.2018 г.

проф. д-р Велислав Заимов